

Remissvar över betänkandet SOU 2021:75 En god kommunal hushållning (Fi2021/03100)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar att anta kommunstyrelseförvaltningens remissvar som sitt eget och överlämnar det till Finansdepartementet.

Sammanfattning

Utredningen en ”En effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner” överlämnade den 22 september 2021 sitt betänkande, SOU 2021:75. Utredningens mål är att utforma förslag som innebär att regelverket för den ekonomiska förvaltningen i kommuner och regioner ges bättre förutsättningar för en effektiv ekonomistyrning. Utredningens förslag innebär i korthet:

God ekonomisk hushållning blir god kommunal hushållning

Utredningen föreslår att det nuvarande begreppet ”god ekonomisk hushållning” i kommunallagen ersätts med ”god kommunal hushållning”. God kommunal hushållning innebär och tydliggör att det är ekonomin som sätter gränsen för verksamheten. Verksamheten ska vara ändamålsenligt utformad och ha en hög effektivitet. God kommunal hushållning omfattar även de kommunala bolagen, kommunala stiftelser och föreningar.

Ett tioårigt program för god kommunal hushållning

Kommuner och regioner ska upprätta ett minst tioårigt program för god kommunal hushållning där mer detaljerade mål och riktlinjer för ekonomin sätts upp. Målen i programmet för god kommunal hushållning bör bygga på en långsiktig ekonomisk kalkyl som anpassats till kommunens lokala förutsättningar. De ekonomiska målens konsekvenser för verksamheten ska beskrivas och programmet ska utgöra utgångspunkt för mål och budget. Ekonomisk långsiktighet i den nuvarande beskrivningen av god ekonomisk hushållning beskrivs som att varje generation ska själv bära kostnaderna för den service den konsumerar. Detta innebär att kommuners och regioners resultat (överskott) måste vara tillräckligt stort för att motsvarande servicenivå ska kunna garanteras även för nästkommande generation utan att det behövs uttaxeras högre skatt.

Kommunstyrelseförvaltningen

Ekonomi i balans

Balanskravet föreslås behållas men förtydligas samt att regelverket kring balanskravet skärps. Möjligheten att åberopa synnerliga skäl för att inte återställa negativt balanskravsresultat tas bort. Negativa balanskravsresultat ska som huvudregel justeras på tre år men tiden kan förlängas till sex år vid synnerliga skäl.

Betänkandet föreslår att resultatreserv införs för att skapa ökad flexibilitet och incitament för ökad framförhållning och god kommunal hushållning.

Konjunkturutjämning

Resultatutjämningsreserven (RUR) föreslås avvecklas succesivt. Det kommer inte längre vara möjligt att reservera medel till RUR, men möjligheten att använda medel från RUR kvarstår under en övergångsperiod på tio år. Istället föreslås ett garantibidrag, en statligt finansierad inkomstgaranti vid djupare konjunkturedgångar. Det innebär att staten garanterar en lägsta nivå för skatteunderlagsutvecklingen i kommuner och regioner vid djupare lågkonjunktur.

Budget, räkenskaper och uppföljning

Betänkandet föreslår att innehållet i budgeten utvecklas och ges en tydlig koppling till programmet för god kommunal hushållning. Budgeten ska innehålla en plan för verksamheten på ett år och en plan för ekonomin på tre år. Mer detaljerade krav på budgetens innehåll föreslås i syfte att den ska bli ett mer effektivt styrinstrument. Planer och mål för ekonomi och verksamhet ska också utgå från inriktningen i programmet för god kommunal hushållning och i årsredovisningen ska en uppföljning göras om resultatet överensstämmer med den långsiktiga inriktningen. Budgeten ska även innehålla en samlad bedömning av ekonomin för den kommunala koncernen.

Den, i kommunallagen, obligatoriska delårsrapporten föreslås förenklas och tidigareläggas. Delårsrapporten ska enligt förslaget överlämnas till fullmäktige före juni månads utgång. Nuvarande krav på förenklad förvaltningsberättelse samt balansräkning tas bort. Ett krav på beslut i fullmäktige om åtgärdsplan föreslås också vid betydande budgetavvikelser. Vad som är betydande budgetavvikelse definieras i programmet för god kommunal hushållning.

Revision och kontroll

Den kommunala revisionen får utökat uppdrag att granska regelefterlevnad inom ekonomisk förvaltning. Vidare föreslås ett tydligare krav på motivering från fullmäktige vid anmärkning från revisorerna om rättvisande räkenskaper för godkännande av årsredovisningen.

Nationell uppföljning

För att stärka den nationella uppföljningen föreslås en ny statlig myndighet som ges i uppdrag att följa den ekonomiska utvecklingen i sektorn. Myndigheten ska också erbjuda kommuner och regioner vägledning och stöd i tillämpningen av reglerna för den ekonomiska förvaltningen.

Förvaltningens synpunkter

Kommunstyrelseförvaltningens samlade bedömning är att utredningens förslag är i huvudsak bra och håller med om att långsiktigheten i styrningen höjer graden av regelefterlevnad inom kommunal ekonomi. Programmet för god

kommunal hushållning föreslås få ett perspektiv (tio år) som är lite långt och svårt att använda sig av i planeringsprocessen, som fortfarande är relativt kortsiktig.

Förtydligande av balanskravet är positivt och förslaget i betänkandet lyfter att balanskravet ska vara kvar, men posterna behöver analyseras och gå igenom. Det är viktigt att det långsiktiga perspektivet inte begränsas av uppfyllande av balanskrav istället för resultatmål som motsvarar god kommunal hushållning.

Förslaget att inrätta en resultatreserv är positivt och kommer att möjliggöra för kommuner att planera mer långsiktigt. När garantibidrag införs kommer resultatutjämningsreserven i sin nuvarande form (utjämna intäkter över en konjunkturcykel) inte fylla någon funktion. För att få avsätta till reserven, enligt utredningen, behöver kommunen ha en stark finansiell ställning. Utredningens bedömning om stark finansiell ställning som innebär en soliditet inklusive pensionsåtagande över 50 procent samt egenfinansiering av investeringar i treårsplanen. Vår bedömning är att ett soliditetsmått på 50 procent inklusive ansvarsförbindelse för pensionsåtagande är för högt satt utifrån de skilda förutsättningar som finns i kommunerna. Eftersom nivån sätts på kommunnivå och inte koncernnivå påverkar till exempel organisatoriska lösningar kommunens soliditet.

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag om förenklingar av delårsrapporten men avstyrker övriga förslag gällande delårsrapporten. Den mest effektiva och ändamålsenliga uppföljningen bygger på ansvarstagande lokalt och en process för uppföljning och styrning som byggs upp i kommunen. Förvaltningen föreslår att minst en delårsrapport under året ska beslutas av fullmäktige.

Utredningen föreslår att en myndighet bör inrättas för vägledning och stöd samt nationell uppföljning. Enligt förslaget kan detta vara en ny eller redan befintlig statlig myndighet. Förvaltningen förordar att de organisationer som idag stödjer kommunal sektor i dessa frågor som exempelvis Sveriges kommuner och regioner samt Rådet för kommunal redovisning kan få ett tydligare uppdrag i de frågorna.

Det föreslås i utredningen ett ikraftträdande från och med 1 januari 2023. Eftersom flera delar i detta betänkande bygger på att man ska utgå från ett långsiktigt program är det av vikt att det tydliggörs hur detta ska kunna hanteras på ett praktiskt sätt. Budgetprocessen påbörjas minst ett år före själva budgetåret och införande och övergångsbestämmelser behöver ta hänsyn till planeringsprocessen i kommuner och regioner så att rimlig tid ges till omställning av ekonomistyrningen utifrån nya regler.

Pär Jerfström
Kommundirektör

Annelie Johansson
Ekonomichef